

A Német Birodalom megoldotta a tej- és vajellátást

Talán szokatlan az olvasónak, hogy e lap hasábjain tejjgazdasági kérdéssel foglalkozó közleményt talál. De itt közel-látási és élelmezési szempontból kívá-nom ezt a kérdést megvilágítani, mert személyes tapasztalatom, hogy ma a tej-és vajellátás mindenkit érdekel, még azokat is, akik eddig ilyenféle kérdésekkel egyáltalában nem foglalkoztak.

A régebben szerény és bizonyos mér-tékig lekicsinyelt tejnek a termelésével, kezelésével, feldolgozásának és értékesi-tésének kérdéseivel ma ezer és ezer szaklap foglalkozik naponta a föld kerek-ségén a szaktudósok egész táborával.

Azt gondolom, nem lesz érdektelen, ha megismerjük azokat a terveket, intéz-kedéseket, amelyekkel a Német Biroda-lom ennek a világproblémának egyik leg-fontosabb és kiemelkedő részletét, a tej-és vajellátást sikeresen megoldotta.

A nemzeti szocializmus uralomra ju-tása és megerősödése óta a német mező-gazdaságban megindult az átszervezési munka, amelynek célja a célszerűsített gazdálkodási rendszer bevezetése és el-terjesztése volt. A két ízben is előírány-zott, többéves munkatervet keretében a tejjgazdálkodásnak a fejlesztése és megerősítése is fontos helyet kapott. Min-denekelőtt a tejtermelés, tejjgazdálkodás és a tejértékesítés átszervezése, illető-leg célszerűvé tételének a megindítása volt az első feladat. A birodalmi kor-mány ennek a fontos kérdésnek helyes megoldása céljából nagyvonalú, minden részletre kiterjedő, egyetemes és egysé-ges munkatervet dolgozott ki, amelynek keresztülvitelére minden munkakörben a legmegfelelőbb, gyakorlati és elméleti képesítéssel rendelkező szakembereket állította. A központi irányításra megszer-vezte a birodalmi élelmezési hivatalt és ennek keretében a tej- és zsírgazdasági szövetséget, amelynek feladatává tette a birodalom területén a tejtermelés és tejjgazdálkodás fejlesztése feltételeinek a kivizsgálását és annak megfelelő módon való keresztülvitelét.

A munkaterv értelmében a *tejtérme-lést kellett legelőbb is a lehető legna-gyobb mértékben fokozni*. A birodalmat körzetekre osztották és e körzetekben az illetékes körzeti vezetőknek az volt a feladata, hogy felkutassák mindazokat a területeket, amelyek alkalmasak a tej-termelésre, és ahol még ezideig nem volt, vagy nem kielégítő mértékben volt a tejtermelés megszervezve. A már termelő területeket pedig üzemileg kellett a körzeti vezetőknek beszervezniük. Egy-

idejűleg megszervezték a tejelés ellen-őrzését és megalapozták a minél több és jobb minőségű tejtermelésre való át-térést. A tejtermelőket szövetkezetekbe tömörítették. Így könnyebben és állan-dóbban lehetett a szaktanítást és szak-tanácsadást hozzájuk eljuttatni. A több-tejtermelési tervnek tulajdonképeni alapja a szaktanításon és szaktanácsadá-son nyugodott. Az intéző körök meg voltak arról győződve, hogy a termelők-nek meg kell adni a megfelelő tudást ahhoz, hogy tejtermelési feladatuknak eleget tudjanak tenni. A központi irá-nyító szerv tehát a birodalom egész te-rületén gondoskodott arról, hogy a ter-melők tanfolyamokon, de odahaza gaz-daságaikban is megkaphassák a helyes, célszerű, egészséges, jóminőségű tejtér-meléshez szükséges tudnivalókat. A ta-nítás kiterjedt a tejelő állatok kiválasz-tására, gondozására, takarmányozására és a helyes, gondos fejésre is. Ezeken túl a termelt tej kezelésére, szállítására és esetleges tárolására. Amikor már nagy vonásokban országsszerte ilyenformán megtörténtek az előkészületek, akkor kö-vetkezett egy második nagy terv meg-valósítása.

Az első munkatervnek az volt a célja, hogy a tejtermelést elsősorban *mennyi-ségileg* növelje. Mint második cél, nem maradhatott el a termelésnek *minőségi* irányban való kifejlesztése sem. A biro-dalmi földművelési kormány tehát most a termelővel azt akarta megértetni és el-fogadtatni, hogy sokkal jobban jár anya-gilag, ha nemcsak arra törekszik, hogy sok tejet termeljen, hanem emellett minél jobb, minél nagyobb zsírtartalmú tejet termel. Ehhez a termelőnek ked-vet kellett csinálni. Ezért a kormány magasabb tejárat állapított meg a zsíro-sabb, mint a kevésbé zsíros tejért. A nagyobb bevétel jobb, zsírosabb tej ter-melésére serkentette a termelőt.

A Német Birodalomban először 1934-ben Allgäuban szervezték meg a zsírta-rtalom szerinti fizetést. Kezdeti nehé-zségekkel itt is meg kellett küzdeni. De mégis sikerült a termelőket meggyőzni arról, hogy a tej is van olyan fontos élelmiszer, mint pl. a gabona, ennek ör-leményei, a burgonya, a gyümölcsök vagy a csemegeáruk és ezeknek az érté-kelese már nagyon hosszú idő óta minő-ség szerint történik; éppen csak a tej-nél nem volna lehetséges ez az igazságos értékelés? E téren is igen hathatósan működött közre a megfelelő szaktanács-adás és szaktanítás és az ezekkel egyide-

jüleg gyakorlatilag is kimutatott jövedelmezőségi számítások.

A minőségi termeléssel, a magasabb tejárral nemcsak a termelők jártak jobban, de a feldolgozó üzemek is. A jobb tejből jobbminőségű sajtot és vajat lehet készíteni, mint a gyengébb minőségűből és előbbiből természetesen sokkal jobb a vaj és sajt értékesülése. 100 kg 3% zsírt tartalmazó tejből 6-7 font vaj készül; míg a 4% zsírt tartalmazó tejből már 9 font vaj lesz. Ez utóbbi, jobb minőségű tejt az üzemek a jobb vajtermelési eredmény következtében tejkilogrammonként 3-2 Rpf-gel fizetnek többet. További számítások azt igazolják, hogy 1 millió liter 4%-os tejből 11.500 kg-mal több a vajnyeremény, mint az ugyancsak 1 millió liter 3% zsírt tartalmazó tejből. Pénzürtékben ez a különbség 34.385 RM-ot tesz ki.

Másik fontos intézkedés a minőségi termelés bevezetésével egyidejűleg a fogyasztási *tej zsírszázalékának leszállítása* volt a kötelező fölözés által. Ennek a rendszernek értelmében a friss fogyasztásra szánt tejnek bizonyos %-os zsírtartalmát kivonták vajtermelés céljára. A kisebb zsírtartalmú tej értéke semmiben sem szenvedett, mert egyfelől zsír is maradt benne és a zsírhoz tapadó vitaminoknak sem történt semmi baja; de másfelől hiánytalanul megmaradtak a tejben az egyéb fontos tápanyagok és vitaminok is. A *kötelező fölözésnek* az egész birodalom területére való kiterjesztése nagymértékben emelte a vajtermelésre használható tejszír mennyiségét.

A birodalmi kormány ezekkel az intézkedésekkel egyidejűleg a német tej- és tejtermékpiacon helyzetét is rendezte és a megfelelő termelői árak rögzítésével biztosította a tejtermelés eredményességét.

Mindezek az intézkedések azonban még mindig nem voltak elegendők ahhoz, hogy a belföldi tej- és vajellátás zavartalanását biztosítsák. Még nagyobb és még erőteljesebb intézkedésre volt szükség, hogy a háborús *zsírblokád* ellen a harcot meg lehessen vívni.

1940 márciusában Göring birodalmi tábornagy azt a feladatot tűzte a német tejgazdaság elé, hogy *évi 2 milliárd liter tejjel* kell *többet* termelni, mint eddig, hogy a 80–99.000 tonna külföldről behozott vajat belföldi termeléssel lehessen pótolni. Egyidejűleg Göring még felemelte a tej termelői árát és elrendelte, hogy a gazda háztartásában és

gazdaságában a tej felhasználását korlátozzák, hogy minél többet szállíthasson a feldolgozó üzembe; elrendelte, hogy még újabb termelési területeket kutassanak fel a körzeti vezetők; elrendelte, hogy a régi és új termelőket üzemileg maradéktalanul beszervezzék; elrendelte, hogy az üzemek teljesítőképességét a legmagasabb színvonalra emeljék; elrendelte, hogy a takarmánytermelést fokozzák és az állatok takarmányozását alkalmasan megváltoztassák; elrendelte, hogy a fejőszemélyzet szakszerű oktatásban részesüljön és jutalmat kapjon, és elrendelte a tejgazdasági szakoktatás és tanácsadás további kiterjesztését. Egyidejűleg Darré földművelési miniszter és parasztszervező felhívta a termelőkben és feldolgozóban résztvevő erőket a *több tejtermelés* megindítására.

Ez a nagyszabású intézkedés eredményezte azután azt, hogy a gazdaháztartásokban és gazdaságokban 10%-kal, az állatnevelésben 14%-kal kevesebb tejet használtak fel, mint az előző években. Ez az összesen 24% máris 1 milliárd liter többlet. Az üzemekbe beszállított tej mennyiség az egyes körzetekben 12–57%-os emelkedést mutatott. Az egyik bajor körzetben pl. az előző évivel szemben elért többtermelés kerekén 1 millió ember részére biztosítja a hivatalos vajadagot. Az utolsó békeévben, 1938-ban az évi német tejtermelés 22-6 milliárd liter volt; 1940 végére elérte a termelés a 25-4 milliárd litert. Göring rendelkezései alapján tehát 2-8 milliárd liter tejjel lett több a termelés 1941-ben.

A Német Birodalom ezzel a termelési politikával nemcsak a vajhiányt tudta pótolni, hanem messze túl is haladta azt, mert az utolsó évben összes vajtermelése 70.000 vagonra emelkedett. És mindezeknél, nemcsak hogy képes a birodalom a lakosságot tejjel és vajjal ellátni, hanem fontos világhatalmi pozíciót is megszerzett: *Németország a világ második legnagyobb vajtermelő állama* lett. Az első az Északamerikai Egyesült Államok. Azonban a dicsőség a Német Birodalomé marad, mert ez a nép és vezére a legnehezebb igából való felszabadulás után foghatott csak átépítő, újjáépítő munkájához és a kilenc építő év bámulatos eredményét hozott: önérejből teremtetten elő a nélkülözhetetlen zsírmennyiséget és önérejből oldotta meg a birodalom népének tej- és vajellátását.

Kovácsné Tüdös Ilona

Felelős szerkesztő: Hankiss János. — Felelős kiadó: Milleker Rezső.